

YTTRANDE

Dnr Fi2016/02568/K

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 6 oktober 2016

Delbetänkandet Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48)

Sammanfattning

SPF Seniorena föreslår att

- det genom lag fastslås att landsting och regioner ska inrätta äldreråd, och att dessa ska konsulteras före beslut som kan ha betydelse för seniora invånare, samt att
- relevanta statliga myndigheter ska ha en samordnad regional indelning för att skapa en ändamålsenlig samhällsorganisation.

SPF Seniorena delar kommittén bedömningar att

- länsstyrelsernas uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas, och att länsstyrelsernas roll i det regionala tillväxtarbetet bör förtydligas, samt att
- samtliga landsting bör senast i samband med att nya och större landsting bildas åläggas regionalt utvecklingsansvar.

SPF Seniorena avstår från att ha synpunkter på vilka geografiska områden som bör sammanläggas till nya län samt vilka residensstäder som bör utses.

Förbundet avstår också från att ha synpunkter på flera av kommitténs detaljerade följdändringar, såsom valet av länsbeteckning i vägtrafiklagstiftningen, landstingens strukturbidrag enligt den kommunalekonomiska utjämningen, landstingens kompensation vid sammanläggning, fördelning av förvaltningsanslag till de nya länsstyrelserna, samt om valkretsar.

SPF Seniorena

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

Allmänt

SPF Seniorena delar kommittén bild av de utmaningar som samhällsorganisationen står i eller inför, det vill säga den demografiska utvecklingen, utvecklingen inom hälso- och sjukvården, globaliseringen och landstingens ekonomiska ställning. Vi delar också kommitténs slutsats att dessa utmaningar kräver en rad olika insatser av flera olika aktörer, såväl kommunala som statliga.

SPF Seniorena är därför positivt till ambitionen att skapa en mer ändamålsenlig regional samhällsorganisation. Detta framgår också av förbundets yttranden över remisserna *Effektiv vård* (SOU 2016:2) och *Träning ger färdighet – koncentrera vården för patientens bästa* (SOU 2015:98).

I samband med en regional omorganisation finns det flera grundläggande värden att fortsatt värna om, behov att tillgodose och frågor att ta ställning till. SPF Seniorena lyfter här några aspekter att ta hänsyn till.

Demokratisk förankring

I en framtida större regional samhällsorganisation är det än viktigare att ha folklig insyn och inflytande över organisationen. Kommittén konstaterar själv ”Centralt är medborgarnas behov av en samhällsorganisation som tillgodoser demokratiska värden”.

Redan i dag, i en mindre regional organisation, finns invånare som upplever avstånd till beslutsfattare och som känner sig utanför. SPF Seniorena anser att en har rätt till samma demokratiska insyn och inflytande oavsett var en bor i regionen. Samtidigt ska det lokala inflytandet säkerställas. För att upprätthålla kontakten mellan invånare och beslutsfattare krävs även tekniska förutsättningar.

Ansvars- och arbetsfördelningen mellan regional nivå och kommunerna i regionen ska var tydlig, enkel att förstå och lätt att följa.

Obligatoriska pensionärsråd

Ett sätt att ge förutsättningar för inflytande är via pensionärsråd. 2012 redovisade Socialstyrelsen stora skillnader i pensionärsrådets uppgifter, organisering, arvoden och ersättningar. Eftersom pensionärsråd inte är en rättslig skyldighet för kommuner, landsting och regioner innebär det att invånare på vissa orter saknar pensionärsråd som en kanal för insyn och delaktighet i det lokala politiska beslutsfattandet. På dessa platser riskerar äldres perspektiv och frågor komma på undantag.

I Finland, Norge och Danmark finns lagbundna råd kallade äldreråd. I Norge har det varit obligatoriskt sedan 1992, i Danmark sedan 1996 och i Finland från och med 2017. Det är på tiden att även alla Sveriges äldre får möjlighet till medinflytande genom äldreråd som har en roll i den regionala och lokala politiken. Äldreråden ska ges reell möjlighet att bidra med äldres perspektiv för att goda levnadsvillkor ska kunna skapas för dem. Detta bör ske genom att

äldreträden kommer med tidigt i beslutsprocessen, har möjlighet att väcka förslag samt att begära utredningar.

I de nya större regioner som föreslås blir det än tydligare att pensionärsråden kan fylla en demokratisk funktion. Denna uppfylls bäst om pensionärsråd finns i regionernas decentraliserade organisation, inte minst viktigt är detta när det gäller hälso- och sjukvårdens organisation.

Likvärdig samhällsservice

Samhällsservicen till invånarna ska hålla hög kvalitet och vara likvärdig, oavsett var i landet en bor. Den service och de tjänster som erbjuds ska vara tillgängliga och decentraliserade.

Hälso- och sjukvården i större regioner

Sjukvårdshuvudmän i större regioner är en förutsättning för att förbättra styrningen och kvaliteten på rikssjukvården och den specialiserade sjukvården. Vi vill se en vård och omsorg för seniorer som är tillgänglig, högkvalitativ och individanpassad. Stöd och hjälp, både i form av akut och planerad sjukvård, ska finnas när den behövs.

7.3.1 Samordnad statlig regional indelning

SPF Seniorerna anser att relevanta statliga myndigheter ska ha en samordnad regional indelning för att skapa en ändamålsenlig samhällsorganisation.

Samordningen mellan statliga myndigheter är svår i dag på grund av olika regional indelning. Staten har ordning på sin egen regionala organisation. Detta är särskilt väsentligt om målet är att Sverige ska ha endast sex regioner. Statens myndigheter ska därför överväga hur de tillsammans ger bästa tänkbara service.

Här ska också närhetsprincipen vara vägledande, det vill säga att invånarna ska ha nära till grundläggande service. Det finns goda lokala exempel på där statlig samhällsservice samsas på samma adress, vilket underlättar för invånarna. Ett sådant exempel är servicekontoret i Nordstan, Göteborg, där Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket samverkar.

7.3.2 Samordnad statlig verksamhet

SPF Seniorerna delar kommitténs bedömning att länsstyrelsernas uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas samt att länsstyrelsernas roll i det regionala tillväxtarbetet bör förtydligas.

I dag är uppgifter bitvis överlappande och otydliga mellan länsstyrelserna och det regionala självstyret. Det regionala självstyret har behov att möta en samordnad stat

med mandat och ansvar på regional nivå.

8.2.1 Jämnstarka län och landsting

SPF Seniorerna ifrågasätter att länen och landstingen ska var jämnstarka – en av kommitténs utgångspunkter för en ny indelning i län och landsting. Kommittén citerar Ansvarskommittén som angett ett riktvärde för invånarantal på mellan en och två miljoner människor. Skälen för kommitténs utgångspunkt är att möjligheterna att skapa likvärdiga förutsättningar i alla delar av landet uppges öka, samverkan mellan landstingen och med staten sägs underlättas samt statliga myndigheter antas få bättre förutsättningar att arbeta decentraliserat i en regional struktur.

SPF Seniorerna menar att geografins styrka inte primärt är avhängigt regionens storlek, utan snarare handlar om vilka resurser som finns i regionen – resursernas omfattning och mångfald. Dessutom är det svårt att tro att det överhuvudtaget är möjligt att uppnå jämnstarka regioner med tanke på Sveriges tilltagande urbanisering. De tre storstadsregionerna kommer näppeligen att inom överskådlig framtid kunna bli jämnstarka med mer glesbefolkade delar av landet.

14.4 Ett samlat ledarskap för regionernas utveckling

SPF Seniorerna delar kommitténs bedömning att samtliga landsting bör senast i samband med att nya och större landsting bildas åläggas regionalt utvecklingsansvar.

Genom att ge landstingen regionalt utvecklingsansvar uppnås en tydligare och enhetlig organisation för dessa frågor.

I detta ärende har SPF Seniorernas arbetsutskott beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande.

Christina Rogestam
Förbundsordförande